

Hoe men zich de doormetingen aan het vrouwelijke bekken bij den mensch behoort voor te stellen / door G. Vrolik.

Contributors

Vrolik, Gerardus, 1775-1859.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Amsterdam : J.C.A. Sulpke, 1851.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/n9dqwwma>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

4

HOE MEN ZICH DE DOORMETINGEN

AAN HET

VROUWELIJKE BEKKEN BIJ DEN MENSCH

BEHOORT VOOR TE STELLEN.

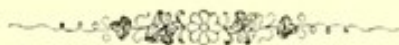
DOOR

G. VROLIK.

MET EENE PLAAT.

(missing)

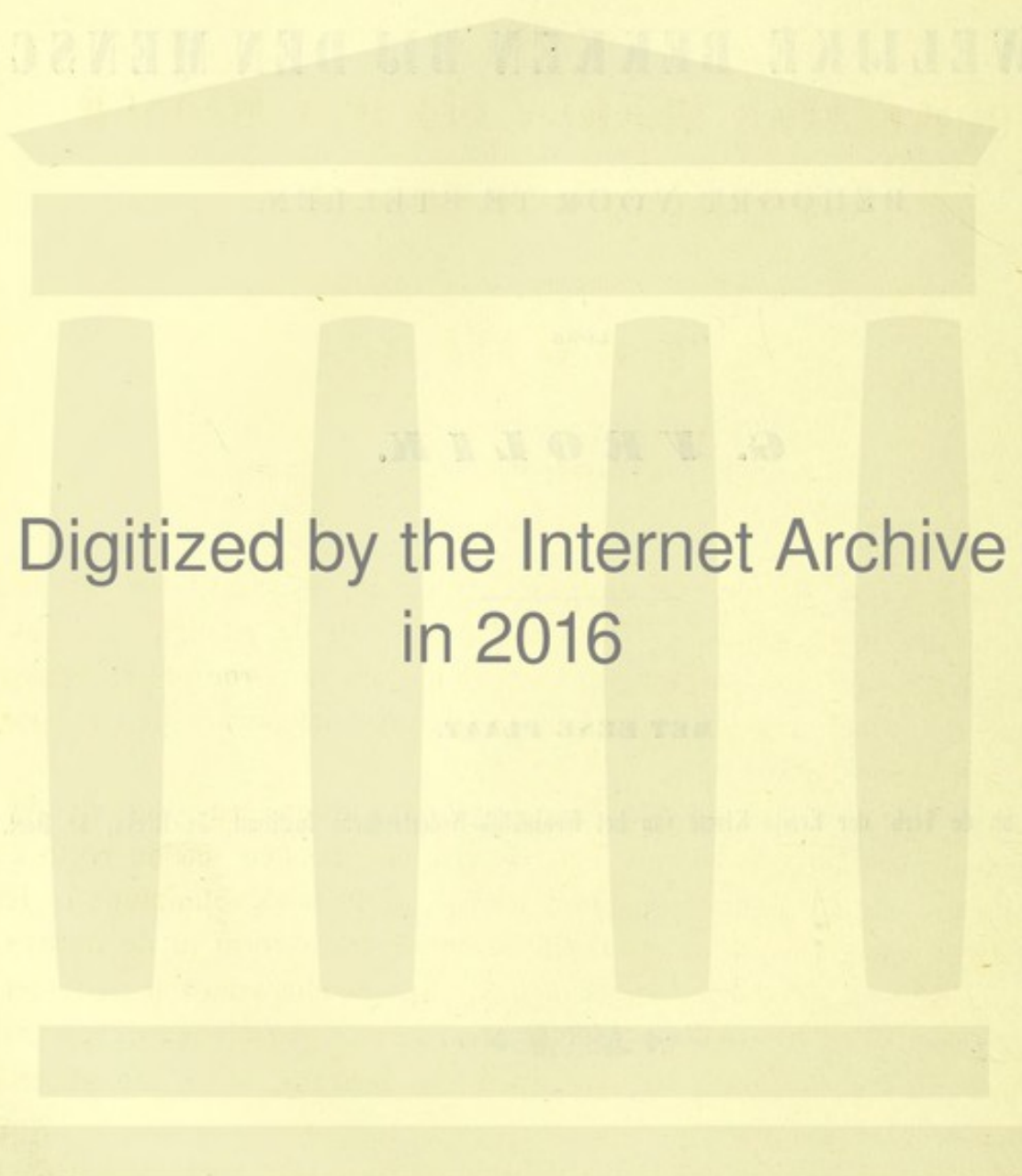
Overgedrukt uit de Verh. der Eerste Klasse van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut, 5e Reeks, 4e Deel.

AMSTERDAM,

J. C. A. SULPKE.

1851.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

<https://archive.org/details/b22324069>

HOE MEN ZICH DE DOORMETINGEN

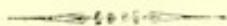
AAN HET

VROUWELIJKE BEKKEN BIJ DEN MENSCH

BEHOORT VOOR TE STELLEN.

DOOR

G. V R O L I K.

Bij de beschouwing van de vele en groote vorderingen, welke de verloskunde vooral in de laatste jaren gemaakt heeft, trof mij steeds de weinige aandacht, die men verleend heeft aan eene naauwkeurige bepaling van het vrouwelijke bekken in betrekking tot zijne doormetingen, en wel meer bijzonder aangaande die der bovenste opening van het kleine bekken.

De verloskundigen van lateren tijd komen wel daarin overeen, dat zij de betrekkelijke grootte van de vier doormetingen in het oog houden, en de regte als de kleinste, de dwarse als de grootste opgeven, terwijl zij de beide schuinsche in lengte tusschen de twee eerstgenoemde in plaatsen. Alzoo de ovale vorm in de dwarse rigting van het bekken en de stomp-hartvormige bij Europesche vrouwen de meest gewone is, valt tegen deze voorstelling geen bezwaar; maar groot bezwaar ondervindt zij, zoodra men de afbeeldingen gaat vergelijken van bekkens, waar die afmetingen zelve door hen worden aangewezen.

Zoo vele ik heb kunnen raadplegen, te beginnen met JEAN LOUIS BAUDELLOCQUE *), en voortgezet tot het laatstelijk verschenen werk van JOHANN EUGEN ROSSHIRT †), overal

*) Z. *L'Art des accouchemens*, sedert 1781 herhaalde keeren vermeerderd en verbeterd; ook in de Hoogduitsche en Hollandsche taal overgebracht.

†) Z. *Zijn Lehrbuch der Geburtshülfe*. Erlangen 1850, 8°.

ontmoet ik hetzelfde gemis aan een vast beginsel, waaruit zij, naar mijne overtuiging, behooren te worden ontleend en waarop zij moeten worden toegepast. Het ligt ondertusschen voor de hand en wordt aangewezen door de natuur, die de meest geschikte plaatsing der vrucht bepaald heeft, als noodzakelijk voor eenen geregelden gang der baring. Bijaldien nu zulk een beginsel ware in het oog gehouden, of zulk eene aanwijzing gevolgd, zou men aan de schuinsche doormetingen geene rigting hebben gegeven, waarin men zeker weet, dat het hoofd der vrucht zich niet regelmatig kan aanbieden, noch de dwarse doormeting zoo ver achter- of voorwaarts geplaatst, dat zij in geene overeenstemming met het kinderhoofd te brengen is.

Wil men voldoen aan den eisch der natuur en eene gelukkige overeenstemming daargestellen tusschen de vrucht en de ruimte, welke haar ten doorgang dienen moet, men trekke al de lijnen van doormeting zoo, dat zij elkander in het middelpunt der bovenste opening van het kleine bekken komen te treffen. In een rond bekken, gelijk dat van Javaansche vrouwen en van sommige Europesche, is zulks blijkbaar bij den eersten opslag van het oog. Maar ook bij de dwars-ovale, als de gemeenzaamste van alle, en bij de stomp-hartvormige is dit evenzeer aangewezen. Immers op geene tegen elkander overstaande punten vind ik eene grootere lengte dan op die, welke, doorgetrokken, de rechte doormeting in twee gelijke deelen scheidt. De rigting der schuinsche doormetingen wordt aangewezen en bedongen door de plaats, welke het kinderhoofd aan den ingang van het kleine bekken behoort in te nemen. Zij gaan dan niet, gelijk algemeen ten regel wordt opgegeven, van eene der heilig- en darmbeensgewrichten naar den bovenrand der schuins tegenoverstaande heupkom of wel der ineengroeijing van darm- en schaambeen, maar eenige strepen voorwaarts op den horizontalen tak zelve van het schaambeen, d. i. ongeveer op drie vierden van zijne geheele lengte *).

Deze rigting is in zoo volmaakte overeenstemming met de plaats, die het hoofd der vrucht inneemt, dat, al ware het daarom alleen, eene meer achterwaartsche als niet wenschelijk te beschouwen zoude zijn. Het afdalend hoofd toch zich met het achterhoofd ten uitgang onder de schaambeensboog schikkende, heeft nu ongeveer het achtste deel eens cirkels te doorloopen; zijn spildraai op den romp geschiedt alzoo zonder eenig geweld te veroorzaken aan de halswervelen, dat bij de noodzakelijkheid eener grootere draaijing ligt mogelijk worden en ook op den overigen gang der ver-

*) Ik heb reeds ten jare 1826, bij mijne *Beschouwing van het verschil der bekkens in onderscheidene volksstammen*, deze punten gekozen, om er de schuinsche doormetingen op te doen neêrkomen. Doch die aanwijzing schijnt onopgemerkt te zijn gebleven; zij is althans, zoo veel ik weet, door niemand gevolgd. Zie aldaar van de vergelijkingstafel kolom 6, noot c.

lossing nadeelig werken kan. Immers hetgeen moeilijkheid in de geboorte zoude kunnen verwekken aan het hoofd, is evenzeer toepasselijk op de schouders, welke, in de schuins tegenovergestelde doormeting gelegen zijnde, eene overeenkomstige beweging bij den doortogt ter linkerzijde, als het hoofd aan de andere zijde des bek- kens te volgen hebben.

Maar, waarop het te dezer zake vooral aankomt, het is niet denkbaar, dat het hoofd der vrucht, behoudens de vereischten eener meest natuurlijke baring, eene an- dere plaats inneemt, dandie door de aangewezenen rigting der schuinsche doormetin- gen wordt bedongen. Men beproeve slechts een kinderhoofd van gewone grootte aan den ingang van het kleine bekken langs eene andere schuinsche rigting, hetzij meer achter- hetzij meer voorwaarts te brengen, oogenblikkelijk vindt het tegenstand en belemmering aan het vooruitstekend gedeelte van het heiligbeen, of aan een der bo- venste schaambeentakken, en wordt genoodzaakt, eene betere ligging te zoeken. Zoo vast heeft de natuur de lijn getrokken, in welke de vrucht zich plaatsen moet, om geen hinder te ontmoeten op haren geboorte-weg.

De bepaling van CREVE *) en STEIN †), die deze doormetingen wilden doen neër- komen op het midden van den horizontalen tak der schuins tegenoverstaande schaam- beenen, vervalt daarom evenzeer, als die van BAUDELLOCQUE §) en anderen, welke daartoe den bovenkant der heupkom hadden aangegeven.

Mogt men verkiezen, zich bij de leerstellingen van OULD **) en KILIAN ††) te voegen, en de dwarse doormeting bij den ingang des bekkens aan te nemen voor de streek, waarin het hoofd der vrucht zich aanvankelijk voordoet, om, bij het ver- der beloop der baring, in eene der schuinsche over te gaan, of wel de oorspronke- lijk dwarse rigting gedurende den langsten tijd der baring te behouden §§), ook dan zal men bevinden, dat het onmogelijk is, die doormeting, gelijk zij in afbeelding bij verloskundigen wordt voorgesteld, tot het bedoelde einde te doen dienen. Want toch, hetzij men haar vóór het middelpunt van den ingang des kleinen bekkens voorstelle,

*) Z. CARL CASPAR CREVE, *vom Baue des weiblichen Beckens*. Leipzig 1794, 4o. pag. 77.

†) *Lehre der Geburtshülfe etc.* von GEORG WILHELM STEIN, Professor zu Bonn; Erster Theil. Elber- feld 1825, 8o. pag. 47.

§) t. a. p.

**) *A treatise on midwifery in three Parts.* By FIELDING OULD, Man-Midwife. Dublin 1742, 8o. Waarvan eene tweede uitgave te Londen in 1767 verschenen is.

††) *Die Geburt des Kindes Kopfes in derjenigen Scheitelstellung, welche man Hinterhauptslage zu nennen pflegt.* Nach Beobachtungen dargestellt von Dr. HERMANN FR. KILIAN; Bonn 1830 bei T. HALICHT. 8o. pag. 55 en 56.

§§) OULD, *A treatise on midwifery, etc.* t. a. p.

of wel daarachter, zoo als doorgaans geschied is, het midden van het hoofd der vrucht zal er bestendig buiten moeten vallen en alzoo met eene der zijden of op de schaambeenen, of op het vooruitstekende heiligbeen komen te stuiten, hetwelk voorzeker in het geheel niet zoude stroken met de vereischten eener natuurlijke baring.

Bijaldien ik voor eerstbeginnenden in de leer der verloskunde te schrijven had, zou ik noodig achten deze mijne voordragt door nog nadere overwegingen toe te lichten. Nu echter hoop ik te kunnen volstaan met de aanmerking, dat, hetgeen zichtbaar door mij wordt aangewezen aan den ingang des kleinen bekken, ook waar blijft bij den doortogt en uitgang. Daar het punt, waarin zich genoemde doormetingen aan de bovenste opening des kleinen bekken snijden, als begin te beschouwen is van de as, die zijne holte moet doortrekken, zoo vloeit daaruit van zelf voort, dat alle doormetingen, welke men zich in die geheele ruimte kan voorstellen, evenzeer met haar, als doorgaande opvolging van middelpunten, in aanraking moeten komen, en zich door de gansche holte heen rondom die spil in evenredige deelen scheiden. Wat men derhalve als eene verkeerde aanduiding van de doormetingen aan de bovenste opening des kleinen bekken te houden heeft, geldt, met de noodige wijziging, evenzeer voor den doortogt en uitgang.

Bij den uitgang heeft men meer bepaald het oog te vestigen op de regte en dwarse doormeting. Hier nogtans stuit men in de leerboeken op niet mindere onzekerheid, dan bij den ingang. Ik vind daar de lengte aangeduid van den onderkant der schaambeenszamenvoeging tot aan de punt van het binnenwaarts gerigte staartbeen. Doch als verloskundige heb ik niet zoo zeer te weten, hoe ver die punt naar binnen is ingebogen, maar ik behoer mij vooral te kunnen voorstellen, hoelang die doormeting zijn zoude, wanneer het staartbeen, gelijk plaats heeft bij den uitgang van het hoofd der vrucht, zoo ver mogelijk is teruggedrongen. Ik heb hier te doen met eene verlengbare doormeting, en niet, gelijk bij den ingang en doortogt, met vaste, onbewegelijke tegen elkander overstaande punten.

De meeste schrijvers hebben ondertusschen de fout begaan, van slechts eene afbeelding te leveren der onderste regte doormeting met een vooruitspringend staartbeen, en het terug geweken staartbeen zonder voorstelling gelaten, alleen vermeldende, hoever het zonder verscheuring der banden of bilnaad zoude kunnen worden teruggedreven. Zodoende mist men eene ware aanduiding van de betrekkelijke verhouding tusschen de regte en dwarse doormeting, waarop evenwel een verloskundige voornamelijk te letten heeft bij de geboorte eener vrucht.

Er zijn er, die meenen te gemoet te komen aan dit gemis, door den afstand tusschen den onderkant van het schaambeensgewricht en den laatsten heiligbeenswer-

vel in maat uit te drukken. Doch, wie op naauwkeurigheid prijs stelt, zal zich weten te hoeden voor zulk eene plaatsvervanging. Neemt men de ware lengte van de onderste regte doormeting met terug gebogen staartbeen, dan zal men door haar middelpunt de dwarse doormeting evenzoo kunnen doen heentrekken, als bij den ingang des kleinen bekken geschied is.

Zoo wij nu de plaatsing der vrucht in het moederlijk ligchaamen de afmetingen vooral van het hoofd in vergelijking brengen met die van het bekken, wordt het voorschrift regt begrijpelijk, dat *in alle tijdperken der baring de kleinste doormetingen van het hoofd der vrucht moeten invallen op of overeenstemmen met de grootste van het moederlijke bekken.*

Daar alle doormetingen aan de onderste opening des bekken, met een teruggebogen staartbeen, ongeveer aan elkander gelijk zijn, is het vrij onverschillig, of men zich, bij het laatste tijdperk der baring, het hoofd der vrucht voorstelt langs de regte doormeting, zoo als regelmatig plaats heeft, of in eene schuinsche rigting, gelijk KILIAN *) en anderen zulks willen aangenomen hebben. Het hoofd immers blijft onder beide omstandigheden zich op eene voegzame wijze ter geboorte schikken, en schiet niet te kort in de opvolging van bovengestelden regel.

Dat er desnietteenstaande vele omstandigheden kunnen voorkomen, welke van den kant der barende of der vrucht aan dien regel stoornis te weeg brengen, leert de ondervinding maar al te zeer. Dit evenwel ontnemt niets aan zijne waarheid en gewigt. Met dat gewigt en die waarheid meen ik, dat mijne aanwijzing in naauw verband staat. Ik heb bij mijn verloskundig onderwijs te allen tijde die leer verkondigd; ik ben niettemin ook nu nog, na eene meer dan vijftigjarige beproeving ten volle bereid, mij van haar te ontdoen, zoodra ik tot de overtuiging zal gebragt zijn, van gedwaald te hebben in deze mijne opvatting.

Hoewel ieder zich ligtelijk kan voorstellen, hoe de lijnen van doormeting volgens bovenstaande aanduiding behooren getrokken te worden, ten einde alle met de as van den ingang des kleinen bekken in aanraking te komen, heb ik gemeend, geene ondienst te doen met een aanschouwelijk beeld dier lijnen in een dwars-ovaal vrouwelijk bekken van niet ongewone grootte. Men vindt een en ander voorgesteld op de bijgevolgde plaat.

Het schijnt mij overbodig, datzelfde in een stomp-hartvormig of rond bekken te herhalen.

*) t. a. p. bladz. 107 en 108.

Alvorens dit betoog te eindigen, mag ik de bedenking niet onderdrukken, dat deze of gene wel eens zoude kunnen meenen, of, hetgeen ik hier heb voorgesteld en in afbeelding geleverd, niet reeds bij RITGEN te vinden is, die evenzoo vier lijnen van doormeting door de middelpunten van den ingang, doortogt en uitgang van het kleine bekken heeft getrokken *). Ik zelf, met die figuren eerst bekend geworden, nadat mijne verhandeling geheel was afgewerkt, kwam in twijfel, of haar daardoor niet alle waarde werd ontnomen. Die twijfel week echter spoedig, toen ik het groot verschil had leeren inzien, dat in ons beider afbeeldingen heerscht, maar bovenal, nadat ik te rade was gegaan met het beginsel en den grondslag, welke door dien schrijver waren gelegd geworden en waarnaar hij zijne doormetingen had geregeld; waarvan het genoeg zal zijn te melden, dat hij de zonderlinge stelling vast houdt en door anderen wil gevolgd hebben, dat, bij de meest natuurlijke baring het achterhoofd der vrucht oorspronkelijk geplaatst is tegen het vooruitstekend gedeelte van het heiligbeen, en van daar zich eerst verzet in de dwarse doormeting van het kleine bekken, later in de schuinsche van den doortogt en eindelijk in de regte van den uitgang. Die verplaatsingen nu kunnen volgens hem geschieden, of ter linker- of ter rechterzijde van het heiligbeen, waarvoor hij te wederzijde vier punten op bijkans evenwijdige afstanden noodig achtte, die opvolgend door het achterhoofd der vrucht behooren ingenomen te worden.

Het hoofd zou dus de helft eens cirkels moeten doorloopen, eer het het moederlijke ligchaam kan verlaten. Bijaldien nu, gelijk redelijkerwijze te verwachten is, de romp, dicht omsloten door de vast daarop samengetrokkene baarmoeder, de bewegingen van het hoofd niet volgt, moet hier noodwendig uit voortvloeijen eene verdraaijng van de halswervelen en verscheuring hunner banden; waartegen het leven der vrucht niet bestand is.

Dat hij geene navolgers gehad heeft in die zonderlinge leer, zal derhalve niemand verwonderen. Men zou ondertusschen verkeerd doen, indien men hem geene verdienste toekende voor hetgeen hij heeft te werk gesteld aan het bepalen der afdeelingen van de inwendige ruimte des kleinen bekkens.

*) Vergelijk *Bruchstücke aus einem grösseren Aufsätze über den gewöhnlichsten Hergang der Geburt* von Professor RITGEN, in het *Gemeinsame Deutsche Zeitschrift für Geburtskunde*. Band I. Heft. I, pag. 11 en volg. Taf. II, fig. 1—4. Weimar 1826, 8°.